

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

ונאכל מפריה
ונשבוע מטובה:
טו בשבט

This week's shiurim are dedicated
In Loving Memory of
Shirley & Morris Hochman A'H, and
Eugene Wolovits A'H,
By Gail & William Hochman and Family

Rabbi Meir Goldwicht
ה' שבט תשע"ב • January 29, 2012

(1) פר' קדושים (ויקרא יט: כג-כה)

(כג) וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: (כד) ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים ליקוק: (כה) ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני יקוק אלהיכם:

(2) מדרש רבה (שם)

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם, ר"י בר סימון פתח אחרי ה' אלקיכם תלכו (דברים ג, ה), וכי אפשר לב"ו להלוך אחר הקב"ה וכו' וכו' תדבקון (שם), וכי אפשר לב"ו לעלות לשמים להדבק בשכינה וכו', אלא מתחלת ברייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחלה הה"ד (בראשית ב, ח) ויטע ה' אלקים גן בען. אף אתם כשכונסין לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחילה הה"ד כי תבאו אל הארץ ונטעתם.

(3) תלמוד בבלי – מס' ראש השנה (יד.)

באחד בשבט ראש השנה לאילן. מאי טעמא? אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, ועדיין רוב תקופה מבחוץ. - מאי קאמר? - הכי קאמר: אף על פי שרוב תקופה מבחוץ, הואיל ויצאו רוב גשמי שנה.

(4) רש"י (שם)

באחד שבט ראש השנה לאילן - ואין תורמין מפירות אילן שחנטו פירותיו קודם לכן על פירות האילן שחנטו לאחר מכאן. הואיל ויצאו רוב גשמי שנה - שכבר עבר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רביעה ועלה השרף באילנות, ונמצאו הפירות חונטין מעתה.

(5) ברכת מעין שלש

ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם (נא) יי אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך, ועל מזבחתך, ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בְּיָמֵינוּ. והצלנו לתוכה ושמחנו בבנינה, ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברכה עליה בקדשה ובטהרה.

(6) פר' בראשית (ב: ז-ז)

(ז) וייצר יקוק אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה: (ח) ויטע יקוק אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר: (ט) ויצמח יקוק אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוף הגן ועץ הדעת טוב ורע: (י) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים: (יא) שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזקב: (יב) ונהב הארץ ההוא טוב שם הפדלח ואבן השהם: (יג) ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ פוש: (יד) ושם הנהר השלישי תדקל הוא ההלף קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרתי: (טו) ויקח יקוק אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: (טז) ויצו יקוק אלהים על האדם לאמר מפל עץ הגן אכל תאכל: (יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות:

(7) פר' בראשית (ג: ז-ז)

(יז) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתיה לאמר לא תאכל ממנו ארוהה האדמה בעבוך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך: (יח) וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה:

(8) תלמוד בבלי – מס' פסחים (ק"ח.)

א"ר יהושע בן לוי בשעה שאמר הקב"ה לאדם "וקוץ ודרדר תצמיח לך" זלגו עיניו דמעות אמר לפניו רבש"ע אני וחמורי נאכל באבוס אחד כיון שאמר לו "בזעת אפך תאכל לחם" נתקררה דעתו

(9) פר' נשא (במדבר ה: טו)

(טו) וְהָבִיָא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַפֶּהן וְהָבִיָא אֶת קַרְבָּנָהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיפָה קָמַח שְׁעָרִים לֹא יִצָק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבָנָה כִּי מְנַחַת קִנְאָתָהּ הוּא מְנַחַת זְכָרוֹן מְזַכֵּרָת עוֹן:

(10) תלמוד בבלי – מס' סוטה (יד.)

כל המנחות באות מן החטין, וזו באה מן השעורין. מנחת העומר מע"פ שבאה מן השעורין. היא היתה באה גרש, וזו באה קמת. ר"ג אומר: כשם שמעשיה מעשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה.

(11) נוסח התפילה

וְהָאָרְ עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ, וְדַבֵּק לְבַנּוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְיַחַד לְכַבְּנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, וְלֹא גְבוּשׁ, וְלֹא נִפְלָם, וְלֹא נִכְשַׁל, לְעוֹלָם וָעֶד.

(12) נוסח התפילה

בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ שֶׁבִּרְאֵנוּ לְכַבּוֹדוֹ. וְהַכְדִּילְנוּ מִן הַתּוֹעֵים. וְנִתַּן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת. וְחַיֵּי עוֹלָם נִטַע בְּתוֹכְנוּ. הוּא יִפְתַּח לְבַנּוּ בְּתוֹרָתוֹ. וְיִשֵּׁם בְּלִבָּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעַבְדוֹ בְּלִבְבָּ שְׁלָם. לְמַעַן לֹא נִיָּגַע לְרִיק וְלֹא נִגְדַל לְפָהֳלָה:

(13) פרי בשלח (שמות טו: כב-כו)

(כב) וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מַיִם מִמֶּרְהָ כִּי מְרִים הֵם עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מְרָה: (כד) וַיִּלְנוּ הָעָם עַל מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה נִּשְׁתָּה: (כה) וַיִּצַּעַק אֶל יְקֹנָק וַיִּזְרְהוּ יְקֹנָק עֵץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֵׁם לּוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ: (כו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְקֹנָק אֱלֹהֶיךָ וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשִׁמְרָתָ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְקֹנָק רִפְאָךְ: ס

(14) מכילתא (שם)

וּיִזְרְהוּ ה' עץ, רבי שמעון בן יוחאי אומר, דבר מן התורה הראהו, שנאמר ויזרהו ה' עץ, ויראהו אין כתיב כאן אלא ויזרהו, כענין שנאמר ויורני ויאמר לי וגו' כו'. דורשי רשומות אמרו, הראהו דברי תורה שנמשלו כעץ, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה.

(15) תלמוד בבלי – מס' גיטין (נו.)

דהוון נהיגי כי הוה מתילידי ינוקא שתלי ארזא, ינוקתא - שתלי תורניתא, וכי הוו מינסבי, קייצי להו ועבדו גננא.

(16) יחזקאל (לז: טו-כב)

(טו) וַיְהִי דְבַר יְקֹנָק אֵלַי לֵאמֹר: (טז) וְאַתָּה בֶן אָדָם קַח לָךְ עֵץ אֶחָד וְכָתַב עָלָיו לַיהוָה וּלְכַנִּי יִשְׂרָאֵל חֲבָרוּ חֲבָרְיוֹ וּלְקַח עֵץ אֶחָד וְכָתוּב עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבָרוּ חֲבָרְיוֹ: (יז) וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ לְאַחָדִים בְּיָדְךָ: (יח) וְכֹאֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ בְּנֵי עַמֶּךָ לֵאמֹר הֲלוֹא תִגִּיד לָנוּ מָה אֵלֶּה לָּךְ: (יט) דְּבַר אֱלֹהִים פֶּה אָמַר אֲדָנָי יְקֹנָק הִנֵּה אֲנִי לְקַח אֶת עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבָרוּ חֲבָרְיוֹ וְנִתְּמִי אוֹתָם עָלָיו אֶת עֵץ הַיְהוָה וְעֵשִׂיתָם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי: (כ) וְהָיוּ הָעַצִּים אֲשֶׁר תְּכַתֵּב עָלֵיהֶם בְּיָדְךָ לְעֵינֵיהֶם: (כא) וְדַבַּר אֱלֹהִים פֶּה אָמַר אֲדָנָי יְקֹנָק הִנֵּה אֲנִי לְקַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּיַד הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִלְכוּ שָׁם וּקְבַצְתִּי אֹתָם מִסְּבִיב וְהִבַּאתִי אוֹתָם אֶל אֲדָמָתָם: (כב) וְעֲשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמִלְךָ אֶחָד יְהִיָּה לְכָלָם לְמֶלֶךְ וְלֹא יִהְיֶה יְהוָה עוֹד לְשָׁנֵי גוֹיִם וְלֹא יִחָצוּ עוֹד לְשִׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד:

(17) תלמוד בבלי – מס' תענית (ה: ז-י.)

כי הוון מיפטרי מהדדי אמר ליה: ליברכן מר! - אמר ליה: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה, ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו, ושתה ממימיו, וישב בצילו. וכשביקש לילך, אמר: אילן אילן, במה אברכך? אם אומר לך שיהיו פירותיך מתוקין - הרי פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה - הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתך - הרי אמת המים עוברת תחתך. אלא: יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך. אף אתה, במה אברכך? אם בתורה - הרי תורה, אם בעושר - הרי עושר, אם בבנים - הרי בנים. אלא: יהי רצון שיהיו צאצאי מעיך כמותך.

18) אבות ד' נתן

רבי יוחנן בן זכאי היה אומר: אם היתה נטיעה בתוך ירך, ויאמרו לך: הרי לך המשיח בוא ונטע את הנטיעה תחלה ואחר כך צא והקבילו.

19) תלמוד בבלי – מס' פסחים (ג.)

אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב. וישמו אחד, מאי אחד, אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? - אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה - נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד - נקרא ביו"ד ה"י, ונכתב ביו"ד ה"י. סבר רבא למדרשה בפירקא. אמר ליה ההוא סבא: לעלם כתיב, רבי אבינא רמי: כתיב, + שמות ג + זה שמי לעלם, וזה זכרי לדר דר. אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא אני באל"ף דל"ת.

20) תלמוד בבלי – מס' פסחים (סח.)

דתניא, רבי אליעזר אומר: אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר: חלקהו, חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר + דברים טז + עצרת לה' אלהיך, וכתוב אחד אומר + במדבר כט + עצרת תהיה לכם. רבי אליעזר סבר: או כולו לה' או כולו לכם. ורבי יהושע סבר: חלקהו, חציו לה' וחציו לכם. (עב"ם סימן) אמר רבי אלעזר: הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא - יום שניתנה בו תורה הוא.

21) תלמוד בבלי – מס' בבא מציעא (כה.)

בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, כחצובה מהו, כסולם מהו?

22) רש"י (שם)

כשיר - מוטלין בעגול כאצעדה.

23) תלמוד בבלי – מס' תענית (לא.)

אמר רבי אלעזר: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר + ישעיהו כה + ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית.

24) רש"י (שם)

מחול - סביב, לשון מחול הכרם (כלאים, פרק רביעי משנה א').